

Пакінуў
паэтычны
след
стар. 5

Пад
знакам
якасці
стар. 10

Класіка
з іншага
ракурсу
стар. 13

Першыя ў небе і на Зямлі

Фота Кастуся Дробава.

Фрагмент экспазіцыі выставачнага праекта «Першыя...».

Зусім яшчэ нядаўна людзі глядзелі на начны небасхіл, дзе ярка гарэлі мільёны зорак, і марылі, што калі-небудзь чалавек зможа дакрануцца да адной з іх. Космас заўсёды прывабліваў сваёй таямнічай, неразгаданай прыгажосцю. Хтосьці захапляўся ім, кагосьці ён палохаў, але аднолькава для ўсіх космас заставаўся далёкім і нязведаным.

12 красавіка 1961 года чалавецтва ўпершыню дацягнулася да зорак і атрымала надзею на новы этап у развіцці ўсёй цывілізацыі. Больш за 60 гадоў назад савецкі лётчык Юрый Гагарын стаў першым чалавекам, які ўбачыў нашу планету з космасу. Цяпер людзей не вельмі здзівіш палётам на арбіту, але ўсё пачалося са знакамітага выразу «Паехалі!», які аб'яднаў увесь свет. Выставачны праект «Першыя...» у Мастоцкай галерэі Міхаіла Савіцкага знаёміць з доўгай і цікавай гісторыяй імкнення чалавека да космасу. У экспазіцыі прадстаўлены асабістыя рэчы Юрыя Гагарына, архіўныя дакументы, якія датычацца падрыхтоўкі да першага палёту ў космас, мастацкія, у тым ліку дзіцячыя, творы на касмічную тэматыку. На выстаўцы таксама можна даведацца пра сучасныя дасягненні касманаўтыкі, што вельмі актуальна для Беларусі. Першая жанчына-беларуска ў космасе — важная падзея для нашай краіны. Марыя Васілеўская так сама, як і Юрый Гагарын 63 гады назад, у складаны час падарыла надзею ўсім беларусам і беларускам на новыя подзвігі і неверагодныя адкрыцці.

Першыя ў небе і на Зямлі

У Мастацкай галерэі Міхаіла Савіцкага пачаў працаваць выставачны праект «Першыя...», прымеркаваны да 90-годдзя з дня нараджэння Юрыя Гагарына, Міжнароднага дня авіяцыі і касманаўтыкі і Дня яднання народаў Беларусі і Расіі.

«Першымі» называюць тых, хто зрабіў немагчымае і стаў прыкладам для будучых пакаленняў. У Міжнародны дзень авіяцыі і касманаўтыкі важна згадаць людзей, якія падарылі чалавецтву зоркі, Месяц і магчымасць марыць пра вялікае і далёкае. Цэнтрам экспазіцыі з'яўляецца першы касманаўт планеты Зямля — Юрый Аляксеевіч Гагарын. Яго подзвігу прысвечана зала, дзе размешчаны фотаздымкі, асабістыя рэчы, фрагменты абсталявання касмічных апаратаў і шмат іншага. Рэдкія кадры дазваляюць убачыць Юрыя Гагарына ў шматлікіх падарожжах па розных краінах свету, яго сустрэчы з афіцыйнымі дзеячамі і мясцовымі жыхарамі. Фотаздымкі з сямейнага архіва паказваюць знакамітага касманаўта з іншага боку — як клапацівага сына і бацьку, добрага мужа і шчырага сябра, ахвотніка да спартыўных гульняў, рыбалкі і палявання. З асабістых рэчаў Юрыя Гагарына ў экспазіцыі — тое, што суправаджала героя ў бясконцых вандроўках: дарожная шклянка, манікюрны набор, брытва, запальніца і інш. Усе прадметы прадстаўлены Музеем-

Язэп Драздовіч «Сустрэча вясны на Сатурне», 1932 г.

запаведнікам Ю. А. Гагарына. Пляменніца вядомага касманаўта і па сумяшчальніцтве куратар міжнародных выставачных праектаў Наталля Гагарына расказала пра цяжкі шлях Юрыя Аляксеевіча да звання першага касманаўта і згадала, што з найважнейшых каштоўнасцей для яго былі мір ва ўсім свеце, узаемаразуменне і ўменне чуць адно аднаго.

Тэма касмічных дасягненняў працягваецца ў наступнай зале, прысвечанай навукоўцам і даследчыкам космасу. Пётр Віцязь, доктар тэхнічных навук, акадэмік НАН Беларусі, на адкрыцці выставачнага праекта заўважыў, што сярод беларусаў таксама былі знакамітыя асобы, чые дасягненні сталі важным крокам у касмічнай навуцы. «Калі працягваць тэму першых, трэба абавязкова згадаць Казіміра Семяновіча, які ў сваёй рабоце «Вялікае мастацтва артылерыі» разгледзеў,

Ульяна Хамякова «На заходзе».

як можна пераадолець зямное прыцягненне. Яго можна назваць заснавальнікам ракетабудавання». Таксама на выстаўцы прадстаўлены партрэт расійскага даследчыка Мікалая Фёдарова — першапачынальніка філасофіі рускага касмізму, дзе чалавек разглядаецца як частка космасу.

У трэцяй зале большая частка экспазіцыі — работы беларускага скульптара Івана Міско, важнае

месца ў творчасці якога — тэма космасу. Прадстаўлена таксама серыя скульптурных партрэтаў касманаўтаў з усяго свету: акрамя знакамітых асоб, такіх як Юрый Гагарын, Валянціна Церашкова, Уладзімір Кавалёнак, Георгій Берагавы, аўтар ствараў вобразы касманаўтаў Кітая, Румыніі, Францыі, ЗША, Кубы і інш. На адкрыцці Іван Міско расказаў займальную гісторыю свайго знаёмства з Алегам Навіцкім і па дзядзіўся планамі: «Я ўжо працую над эскізамі партрэта Марыі Васілеўскай, цяпер чакаем яе з космасу». Магчыма, у наступным годзе серыя скульптур папоўніцца першай беларускай жанчынай-касманавіткай. Таксама ў гэтай зале можна пазнаёміцца з архіўнымі дакументамі, лістамі і тэлеграмамі

Іван Міско «Камета», 2000–2010-я гг.

з Федэральнай дзяржаўнай бюджэтнай установы навукі «Архіў Расійскай акадэміі навук». Музей-запаведнік Ю. А. Гагарына падрыхтаваў для выставачнага праекта міні-фільм пра першы палёт Юрыя Аляксеевіча ў космас. Тут можна пачуць сапраўдны голас касманаўта, убачыць урыўкі першых інтэрв'ю і паглыбіцца ў атмасферу таго дня, калі чалавек ўпершыню дасягнуў зор.

Мастацкая частка экспазіцыі размяшчаецца ў дзвюх залах і складаецца з работ беларускага мастака, пісьменніка, скульптара, аматара астраноміі Язэпа Драздовіча і творчасці вучняў узорнай студыі «Вулей». Язэп Драздовіч не дажыў да першага палёту чалавека ў космас, але сам спрабаваў ствараць вобразы планет, незвычайных істот. Мастак апісаў звычай, традыцыі жыхароў іншых планет, гарады і прыроду Месяца, Сатурна і Марса. Работы Язэпа Драздовіча прадстаўлены Цэнтрам даследавання беларускай культуры, мовы і літаратуры і Цэнтральнай навуковай бібліятэкай імя Якуба Коласа НАН Беларусі.

Работы вучняў узорнай студыі «Вулей» вяртаюць у дзяцінства, дзе свет здаецца такім фантастычным і чароўным. Юныя мастакі стварылі свой асабісты космас, у якім кожны ўбачыць нешта асаблівае.

Выстаўка працуе да 5 мая 2024 года.

Лізавета КРУПНЯНЬКОВА,
фота аўтара

Ульяна Кірычэнка «Касмічная рэальнасць».

Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.

Моднае вінтажнае

Выстаўку аналагавай фатаграфіі Алена Адамчык пад назвай «Art Fashion Vintage» можна ўбачыць у мінскай «A & V Art Gallery». У цэнтры ўвагі аўтара — жанчына, яе краса і веліч. «Жаночая прыгажосць — універсальная мова, зразумелая людзям розных нацыянальнасцей, саслоўяў, палітычных поглядаў, канфесій», — сказала некалі Алена Адамчык.

Алена Адамчык з дзяцінства цікавілася фатаграфіяй — у свой час бацька нават падарыў добры нямецкі фотаапарат. Між тым доўгі час займалася навукай — зацягнула біялогія. Тэма яе кандыдацкай дысертацыі — «Структурна-функцыянальны стан сінаптычных мембран галаўнога мозгу пры старэнні». Але, у рэшце рэшт, Алена Адамчык цалкам прысвяціла сябе фотамастацтву. Выбар быў зроблены ў складаных 1990-я гады.

Першая персанальная выстаўка Алены Адамчык «Nude veritas» прайшла ў Варшаве ў 1992 годзе. За некалькі дзесяцігоддзяў фотамастацтва стварыла шмат праектаў і прадставіла іх гледачам розных краін Еўропы. Да таго ж

яна аўтар некалькіх фотаальбомаў, якія расказваюць пра жанчын розных краін.

Дарэчы, менавіта ў пераходны перыяд — канец 1980-х — пачатак і сярэдзіна 1990-х — былі зроблены здымкі, прадстаўленыя на выстаўцы «Art Fashion Vintage». Ужо ў той час фэшн-фатаграфія перастала ўяўляць сабой проста здымкі мадэляў у прыгожым, часцей за ўсё адпаведным часу, адзенні, з тымі

«Інга ў абажуры», 1989 г.

атрыбутамі, што адлюстроўваюць аспекты індустрыі. Фатаграфы, якія займаліся аўтарскай фатаграфіяй, пашырылі рамкі абмежаванага жорсткімі правіламі мастацтва. Яны рабілі, напрыклад, кінемаграфічныя кадры альбо надзялялі іх дэталямі той ці іншай гісторыі, такім чынам пазбаўляючы фотаздымкі звыклых прастаты, агрэсіўнасці, паказной абыякавасці...

У шэраг такіх фатаграфіяў уваходзіць, безумоўна, і Алена Адамчык. З улікам таго, у які час рабіліся здымкі з выстаўкі «Art Fashion Vintage», іх можна лічыць эпатажнымі, аднак сэння, натуральна, яны ўспрымаюцца зусім інакш (хоць ёсць упэўненасць, што ў экспазіцыі змясцілі найбольш сціплыя, змясцілі работы з архіва аўтара). У іх адлюстраваны няўстойлівы час і стаўленне аўтара да гэтага перыяду, да рэчаіснасці, у якой існуюць герані (рэдка героі выступаюць толькі як дапаўненне сюжэта). У работах выяўлены іх характары, пяшчота і дзёркасць, смеласць і непрадказальнасць. Мэдэлі пазіруюць чалавеку з

«Оля і пантэра», 1991 г.

камерай, але гэта не мудрагелістыя паставы, якімі стракаціла ў свой час фэшн-фатаграфія. У кожнай рабоце, своеасаблівым партрэце — унікальная прыгажосць і натуральныя пачуцці. Кадры лаканічныя і выразныя, а назвы работ толькі канстатууюць факты.

Яўгенія ШЫЦЬКА

